

Türkiye’de Kürt sorunu üzerine düşünceler

Baskın Oran

(SBF uluslararası ilişkiler profesörü, Agos ve Birgün yazarı)

Kürt sorunu – Terör sorunu

Bu ikisini aynı şey sanmak ya cahillikten ya kötü niyetten kaynaklanır. Şimdi terör bitti; Kürt sorunu bitti mi? 1970’lerde Kürt sorunu vardı; peki, terör var mıydı?

Olay şudur: bir düşüncenin ifade edilmesini önlersen, yeraltına girer ve kendini bir süre sonra büyük olasılıkla terörle ifade etmeye başlar. Kediye bile döverken kapısız penceresiz odada dövme, derler.

Devlet, terörden sonra ne önlem aldı?

1999’dan sonra terör yenildi. Şimdi kırk yılda bir patlayan iki mermiye terör denmez.

“Terör bitmeden toplumsal vs. önlem alınamaz” diyen devletin şimdi yaptıkları şunlar: Van’da poşuyla bale resitali verdirdi, Güneydoğulu çocukları İstanbul Tatilya ve Ankara Atakuleye götürüp gezdirdi, Vanspor’u ve Diyarbakırspor’u ihya etmeye çalıştı, Galatasaray’ın maçlarını Diyarbakır’da oynattı. Bir de, ordu fırınlarından ekmek dağıtılıyor.

Artık, isterseniz, bunların yorumu yapmayayım bir de.

Bu bir gerikalmışlık sorunu mu?

Hangi bir teorik yanlışı düzelteceksin?

Evet, eskiden derlerdi, en çok da Ecevit derdi ve hâlâ diyor, “Bu sorun geri kalmışlıkla ilgilidir, feodalitenin tasfiyesiyle biter”. Bundan daha sakat yaklaşım bulmak zor. Azıcık yakın tarih bilmek lazım. Mareşal F.Çakmak, “Kürtler uyanmasın” diye doğuya yol yaptırmadı. Yapılan tüm demiryolları asker sevkıyatı içindir. 12 Eylülcüler olsun genelde CHP olsun hep Kürt ağa ve aşiret reisleriyle işbirliği yaptılar.

Neden, çünkü bilmeseler bile seziyorlardı: milliyetçilik bir burjuva (orta sınıf) ideolojisidir. Köylüden milliyetçi olmaz. Küçük burjuvadan olur. Yani, Kürtler geri kalmışlıktan kurtuldukça milliyetçi olmuşlardır. Aynen, Türkler gibi, başkaları gibi. (Yalnız, dikkat: yurtseverlikle milliyetçiliğin farkını bilmiyorsanız, bu söylediklerimden hiçbir şey anlamamış olmanız normaldir).

Hem iş-aş, hem alt kimlik gerekir

Kürtler iki şey istiyorlar ve bu iki şeyi almadan durulmayacaklar ve bu iki şey adam gibi verildiği zaman durulacaklar: 1) Gönüllerindeki refah ve 2) gönüllerindeki kültür.

Gönüllerindeki refah, adam gibi iş bulabilip ailesini besleyebilmektir. Ama sırf bununla bitmez. Bir de kendi alt kimliğini korkmadan ifade edebileceği bir ortam ister Kürt.

Bu kimlik meselesini biraz açalım, çünkü çok önemli. Alt kimlik, bireyin doğuştan getirdiği kimliktir: Kürt anababadan doğanın kimliği gibi. Objektif dediğimiz kimlik cinsiyle örtüşür. Üst kimlik ise, devletin bireye biçtiği kimliktir; vatandaşlıkla örtüşür.

Bireyle devlet arasındaki bu kimlikler ilişkisi üç biçim alabilir:

1) Birey üst kimliği kabul eder, kendi alt kimliğini terk eder. Buna gönüllü asimilasyon denir. Devlet bunu çok sever. 2) Birey üst kimliği reddeder, kendi alt kimliğinde ısrar eder. Devlet bunu hiç sevmez. İş, katliama veya ayrılmaya kadar gidebilir. 3) Birey üst kimliği kabul eder, kendi alt kimliğinde de ısrar eder. Bu son durumda ne olacağı devletin nasıl hareket edeceğine bağlıdır. Devlet bükülgen davranırsa uyum ortamı ve demokrasi oluşur, katı davranırsa çatışma ortamı.

Üst kimlik “Türk” olamaz. Ancak “Türkiyeli” olabilir

İdeali, devletin bükülgen davrandığı üçüncü durumdur. Yalnız, bir şartla: Devletin ortaya koyacağı ve bireyin kabul edeceği üst kimliğin, bireyin alt kimliğini reddedici/ortadan kaldırıcı nitelikte olmaması gerekir. Yani, üst kimlik, o ülkedeki başat alt kimliğin adını ve niteliklerini taşımalıdır.

Yani, Türkçe’ye tercüme edelim: Türkiye’deki üst kimlik **“Türk”** olamaz; **“Türkiyeli”** olmalıdır. Çünkü Türk terimi aynı zamanda ülkedeki başat alt kimliğin/etnik grubun adıdır. Türk dersiniz, milleti kurmada “kan yöntemi”ni kabul etmiş olursunuz. Bu yöntem başa beladır; başka alt kimlikleri yabancılaştırır, milletin kurulmasına çelme takar. Oysa Türkiyeli dersiniz, bu “toprak yöntemi”dir; bu toprakta yaşayan bütün alt kimlikleri kucaklar.

Yani, bizim Kürtlerimizin alt kimliği Kürt, üst kimliği Türkiyeli’dir. Nasıl ki benim alt kimliğim Türk, üst kimliğim Türkiyeli ise.

Benim bu söylediklerimden hiç hoşlanmayan iki grup var: 1) Türk milliyetçileri. Bunlar Türk etnik grubunun bugünkü başatlığının ortadan kalkacağından korkarlar, ayrıcalıklarını yitirmek istemezler. Oysa, bilmezler ki memleketi parçalanmaya itiyorlar. 2) Kürt milliyetçileri. Bunlar da Türkiyeli teriminin Türk kökünden gelmesinden rahatsız olurlar. Oysa bilmezler ki bu topraklar 14. Yüzyıldan beri Batı haritalarında Turchia diye anılır. Anadolu Cumhuriyeti falan olmaz; o zaman Rumeli’yi ne yapacaksınız? Üstelik, Kürt milliyetçileri Fırat’ın doğusuna Anadolu demezler.

K.İrak’ta Kürdistan kurulursa?

Efendim, K.İrak’ta bir Kürt devleti kurulması işi bir dış politika sorunu değildir; iç politika sorunudur. K.İrak’ta bir Kürt devleti kurulursa kurulur ve Türkiye’ye laf düşmez. 1923’ten beri güneyimizde sürüyle devlet kuruldu; karıştı mı ki buna karışıyoruz? Karışıyoruz, çünkü ödümüz kopuyor: kendi Kürtlerimizi mutlu etmediğimizi bildiğimizden, oraya meylederler diye titriyoruz.

O zaman oturursun, kendi Kürtlerini mutlu edersin. Bu mutluluk da, yukarıda anlattığım gibi sağlanır: Türkiye Kürtlerine gönüllerindeki refahı (iş-aş) ve kültürü (alt kimlik ifadesini) vererek. Bu sağlandı mı, güneyimizde bir değil on tane Kürt devleti kurulsun vız gelir tırıs gider. Kürtler aptal mı ki AB adayı bir Türkiye’de mutluyken, ne olacağı belli olmayan yarı feodal bir Kürdistan’a meyletsin? Bir sürü ayrımcılıkla karşılaştıkları halde, Almanya’da doğan Türkler Türkiye’ye geri geliyor mu anavatanımdır diye?

Bundan Türkiye’nin göreceği bir zarar olmadığı gibi, tam tersine, böyle bir Kürdistan’ın tek sağlam çıkış yolu Türkiye üzerindedir. Türkiye uluslararası politikada birdenbire büyük önem kazanır. Silah teknolojisine göre zırt pırt inip çıkmayan, sürekli bir önem.

Bir de Őunu söyleyeyim de kulaklarda küpe olsun: Bazı kiŐiler bu K.İrak meselesine böyle sanki biŐey yapabilirlermiŐ gibi müdahale ettikçe, bizim Kürtler haklı olarak çok fena alınıyor; ne de olsa soydaŐları. Ayrıca, “Kendi Krtleriniz bitti, Şimdi de baŐkalarının Kürtlerine karıŐıyorsunuz; demek ki derdiniz baŐkaymıŐ” derlerse insanlar, ne cevap vereceksiniz?